

kinderombudsman

het beste besluit:
geef kinderen invloed

In 4 stappen naar het beste besluit voor het kind

Handreiking voor professionals

Kinderrechten- verdrag: het beste voor kinderen

Een zo goed mogelijke ontwikkeling en een fijne jeugd voor alle kinderen. Dat is het uitgangspunt van het Kinderrechtenverdrag. Net als bijna alle landen heeft ook Nederland dit verdrag van de Verenigde Naties ondertekend. Kinderrechten gelden dus altijd en overal.

In artikel 3 van het verdrag is vastgelegd dat het belang van het kind voorop moet staan als er besluiten worden genomen die kinderen raken. In de praktijk is dat soms best lastig.

Het Kinderrechtencomité van de Verenigde Naties ziet erop toe dat overheden zich aan het verdrag houden. Zij geven in zogenaamde 'general comments' richtlijnen over hoe de verdragsartikelen moeten worden uitgelegd en toegepast. 'General comment 14' gaat over hoe je het belang van kinderen onderzoekt en meeneemt in besluiten. De Kinderombudsman heeft deze richtlijn vertaald in een overzichtelijk stappenplan.

Bezoek onze website voor meer informatie over het Kinderrechtenverdrag op www.kinderombudsman.nl/kinderrechten.

Het beste besluit: geef kinderen invloed!

Inhoudsopgave

- 4** In 4 stappen naar het beste besluit voor het kind
- 5** Het stappenplan
- 6** STAP 1 Belang van het kind, ga in gesprek
- 8** Zeven elementen voor het welzijn en de ontwikkeling van het kind
- 13** STAP 2 Zet de overige belangen op een rij
- 14** STAP 3 Maak een afweging en neem een besluit
- 16** STAP 4 Bespreek het besluit met het kind
- 17** Voorbeeld van een besluit volgens het stappenplan
- 19** Folder voor kinderen en jongeren en een snelle checklijst!

In 4 stappen naar het beste besluit voor het kind

Ben je een professional en neem je besluiten die invloed hebben op het leven van kinderen? De besluiten die je neemt zijn vaak ingewikkeld omdat er naast de belangen van het kind ook nog andere belangen spelen. Zoals de belangen van ouders of van de organisatie waar je werkt. Het stappenplan in deze folder helpt je om het belang van het kind scherp te blijven zien.

Kinderrechtenproof besluit

Een goed onderbouwd besluit vraagt volgens het Kinderrechtencomité om een kindvriendelijk en volledig onderzoek. En om een zorgvuldige afweging tussen wat het beste is voor het kind en welke andere belangen meespelen. Hierbij weeg je altijd mee wat het kind zelf belangrijk vindt en behandel je kinderen gelijk. Als professional onderzoek je vanuit jouw deskundigheid de belangen van het kind. Jouw onderzoek en afwegingen leiden vervolgens tot een besluit. In vier stappen kom je tot een goed afgewogen besluit waarbij het belang van het kind voorop staat.

Twijfels of behoefte aan hulp?

De Kinderombudsman denkt graag met je mee.
Bel gratis tussen 12:00 en 17:00 uur naar [0800 - 876 54 32](tel:0800-8765432),
stuur een e-mail naar ombudswerk@kinderombudsman.nl
of bezoek onze website www.kinderombudsman.nl

Het stappenplan

STAP 1 Belang van het kind

Onderzoek wat het beste is voor het welzijn en de ontwikkeling van het kind. Wat is het beste besluit als je alleen rekening houdt met het belang van het kind?

STAP 2 Andere belangen

Welke belangen hebben, bijvoorbeeld ouders, hulpverleners en gemeente?

STAP 3 Belangenafweging en besluit

Weeg de belangen tegen elkaar af, onderzoek alternatieven en neem een besluit. Stel hierbij het belang van het kind voorop.

STAP 4 Uitleg van het besluit

Informeer het kind in begrijpelijke taal over het besluit. En vertel wat het kind kan doen als hij, zij of hen het er niet mee eens is.

STAP 1

Belang van het kind, ga in gesprek

Achterhaal het belang van het kind door met hem, haar of hen in gesprek te gaan. Tijdens dit gesprek onderzoek je het welzijn en de brede ontwikkeling van het kind. Hiervoor kun je de voorbeeldvragen op pagina 9 tot en met 12 gebruiken. Vraag ook andere professionals of betrokken deskundigen welk besluit in het belang is van het kind.

Vorbereiding gesprek

Vrijwilligheid: deelname aan het gesprek is altijd vrijwillig. Vraag dus van tevoren aan het kind of het in gesprek wil over het onderwerp. Als een kind dit niet wil omdat het bijvoorbeeld te belastend is, vraag dan wie je het beste in plaats van hem, haar of hen kan spreken.

Kindvriendelijke setting: denk goed na over de plek van het gesprek. Vraag bijvoorbeeld aan het kind wat het nodig heeft om zich fijn en veilig te voelen in het gesprek. Mogelijk wil het kind iemand meenemen naar het gesprek, bied daar ruimte voor. Sluit in het gesprek zoveel mogelijk aan bij het ontwikkelingsniveau van het kind.

Goed informeren: het is belangrijk dat het kind van tevoren weet waar het gesprek over gaat, wat hem, haar of hen tijdens het gesprek te wachten staat en wat je met de uitkomsten van het gesprek wel of juist niet gaat doen. Als voorbereiding op het gesprek kun je de folder 'Het beste besluit voor jou, voorbereiding voor kinderen en jongeren op het gesprek met een professional' meegeven.

Ervaren professional: vind je het moeilijk om zelf met het kind in gesprek te gaan, vraag dan een collega of leidinggevende om hulp. Je kunt ook een professionele zorgverlener betrekken bij het gesprek.

Tijdens het gesprek

Onderzoek wat het beste is voor het welzijn en de ontwikkeling van het kind, op korte en lange termijn. Doe dit aan de hand van zeven elementen die belangrijk zijn voor het welzijn en de ontwikkeling van een kind. Deze worden op pagina 9 tot en met 12 uitgelegd. Stel open en korte vragen, geef het kind de ruimte om vrij te praten.

Wie speelt er bijvoorbeeld een belangrijke rol in het leven van het kind? Hoe ziet de woonsituatie van het kind eruit? Gaat het kind naar school en zijn er (medische) problemen waar behandeling voor nodig is? Vraag het kind welk besluit zijn, haar of hen voorkeur heeft en waarom.

Resultaat gesprek

Aan het einde van het gesprek heb je helder op papier staan wat het kind van de situatie vindt en wat het nodig heeft. Controleer bij het kind of je zijn, haar of hen ideale besluit én kijk hierop goed hebt opgeschreven.

Nu kun je vaststellen bij welk besluit het welzijn en de ontwikkeling van het kind het best wordt beschermd. Neem hierbij ook de informatie van betrokken professionals of deskundigen mee.

TIP! Bel vooraf met betrokken professionals of deskundigen

Ga goed geïnformeerd het gesprek in. Neem vooraf contact op met betrokken professionals of deskundigen, bijvoorbeeld een gezinsvoogd, psycholoog, maatschappelijk werker, onderwijzer of docent. Vraag hen wat zij in het belang van het kind vinden en waarom.

Zeven elementen voor het welzijn en de ontwikkeling van het kind

Het belang van een kind kun je volgens het Kinderrechtencomité onderzoeken aan de hand van zeven elementen die belangrijk zijn voor het welzijn en de ontwikkeling van een kind.

Door ieder element aan het besluit te toetsen, krijg je een goed overzicht van het besluit dat het beste bijdraagt aan het welzijn en de ontwikkeling van het kind.

Soms zijn er extra elementen die belangrijk zijn om mee te nemen in je onderzoek. Welke dat zijn, is afhankelijk van de situatie waarin het kind zich bevindt. Denk bijvoorbeeld aan het recht van het kind dat in het geding is.

Als je bijvoorbeeld een besluit moet nemen over een kind dat huisvestingsproblemen heeft, voeg je het element **huisvesting** toe aan de zeven elementen. Controleer bij dit element of de huisvesting beschikbaar, stabiel en geschikt is voor het kind. Heeft het kind bijvoorbeeld voldoende ruimte en privacy en is het huis gezond om in te wonen?

Op pagina 9 tot en met 12 staan de zeven elementen met voorbeeldvragen die je in het gesprek met het kind kunt gebruiken.

1. Identiteit van het kind

Wat maakt het kind speciaal? Hierbij spelen onder meer mee: geslacht, seksuele oriëntatie, etniciteit, nationaliteit, cultuur, religie, gezondheidssituatie, leeftijd en verblijfsstatus.

Voorbeeldvragen:

- Wie ben jij? Waar woon je? Hoe oud ben je?
- Heb je broertjes of zusjes?
- Welk geloof hebben je ouders? Geloof jij dat ook?
- Heb je familie in het buitenland?
- Behoor je tot een bepaalde cultuur?
- Val je op jongens, meisjes of allebei? Of val je op geen van beiden?
- Ben je een jongen of een meisje of voel je je anders? Hoe wil jij worden aangesproken?
- Wat vind je het leukst om te doen?
- Wat moet ik absoluut over jou weten (om een goed besluit te nemen)?

Centrale vraag: welk besluit beschermt het best het recht van het kind op een identiteit?

2. Bescherming en veiligheid

Ervaart het kind voldoende basisveiligheid? Is er voldoende rust, structuur, stabiliteit? En is het kind beschermd tegen fysiek of mentaal geweld?

Voorbeeldvragen:

- Waar voel jij je het meest op je gemak?
- Waar voel je je veilig?
- Wat heb je nodig om je veilig te voelen?
- Waar wordt er volgens jou het beste voor je gezorgd?
- Wie kan er volgens jou het beste voor je zorgen?
- Verandert de omgeving waar je woont vaak?
- Heb je te maken met wisselende mensen die voor jou zorgen?

Centrale vraag: welk besluit beschermt het best het recht van het kind op zorg, bescherming en veiligheid?

3. Behoud van gezinsomgeving en belangrijke contacten

Hoe ziet het sociaal netwerk van het kind eruit? Leeft het kind in een gezin met vader, moeder, broers en zussen? En welke (andere) volwassenen of kinderen, bijvoorbeeld burens of vriendjes, zijn belangrijk voor het kind?

Voorbeeldvragen:

- Woon je bij je vader en/of moeder?
- Zijn je ouders gescheiden?
- Welke mensen zijn belangrijk in je leven?
- Hoe vaak zie je hen het liefst?
- Hoe wil je met hen in contact blijven?

Centrale vraag: welk besluit beschermt het best het recht van het kind op het behoud van de gezinsomgeving en belangrijke contacten?

4. Kwetsbare kinderen of bijzondere situaties

Heeft het kind bijvoorbeeld een fysieke of mentale beperking? Of heeft het kind een trauma of te maken gehad met huiselijk geweld of een instabiele omgeving?

Voorbeeldvragen:

- Hoe gaat het op dit moment met je?
- Zijn er moeilijke momenten in je leven geweest die belangrijk zijn voor dit besluit?
- Zijn er bijzondere dingen gebeurd die belangrijk zijn voor dit besluit?
- Waar moeten mensen rekening mee houden als ze met je omgaan?

Centrale vraag: in welk besluit wordt het recht op bescherming van de kwetsbare situatie van het kind het best gewaarborgd?

5. Recht van het kind op gezondheid

Wat is de mentale of fysieke gezondheid van het kind? Is het kind onder behandeling van een (medisch) professional? En zo ja, wat is er nodig om de behandeling voort te zetten?

Voorbeeldvragen:

- Hoe gaat het met je gezondheid, in je lijf en in je hoofd?
- Wat heb je nodig om gezond te zijn of te blijven?
- Heb je speciale zorg nodig?
- Krijg je nu de hulp die je nodig hebt?

Centrale vraag: welk besluit beschermt het best het recht van het kind op gezondheid?

6. Recht van het kind op onderwijs

Kan het kind zich zonder onderbreking blijven ontwikkelen op cognitief en sociaal-emotioneel gebied?

Voorbeeldvragen:

- Ga je nu naar school en vind je het daar leuk?
- Volg je een opleiding die bij je past?
- Hoe gaat het op school of je opleiding?
- Is het veilig op school of je opleiding?
- Heb je nog iets nodig op school of je opleiding?
- Bijvoorbeeld om beter te leren of het fijner te hebben op school of je opleiding.

Centrale vraag: welk besluit beschermt het best het recht van het kind op onderwijs?

7. Recht van het kind om zijn mening te geven

Welk besluit heeft de voorkeur van het kind en waarom?

Voorbeeldvragen:

- Wat vind je de beste beslissing en waarom?
- Wat zou je het liefst willen?
- Wat vind je het belangrijkste in je leven?
- Bijvoorbeeld: bij je ouders zijn, leuke dingen doen, sporten, extra lessen of zorg dichtbij.
- Wat vind je belangrijk voor jouw toekomst?

Centrale vraag: wat is de mening van het kind over het te nemen besluit en zijn, haar, hen eigen welzijn en brede ontwikkeling?

STAP 2

Zet de overige belangen op een rij

Naast de belangen van het kind spelen ook andere belangen een rol bij het besluit. Deze belangen, bijvoorbeeld van ouders of je organisatie, kunnen gelijk zijn aan of botsen met het belang van het kind. Ook financiën, geldende wetten en regels kunnen in de weg staan. Ga bij deze stap na welke personen, partijen of organisaties er naast het kind allemaal betrokken zijn bij het besluit en schrijf op wat hun belang is.

STAP 3

Maak een afweging en neem een besluit

Zijn de belangen van het kind en de andere betrokken partijen duidelijk, maak dan een afweging. Dat kan door mogelijke besluiten kort uit te werken, zodat duidelijk wordt welke belangen overeenkomen of verschillen.

Stel het belang van het kind uit Stap 1 voorop en weeg de belangen uit Stap 2 tegen dit belang af. Zijn deze belangen tegenstrijdig aan elkaar, stel jezelf dan de vraag of het proportioneel is om het belang van het kind toch voorrang te geven op het belang dat daar tegenover staat.

Financiële belangen wegen in de praktijk vaak zwaar. Zo willen of kunnen gemeenten niet altijd extra zorg voor een kind betalen. Of gaan woningbouwcorporaties bij huurachterstanden over tot huisuitzetting. Toets deze belangen kritisch en ga na of er echt geen mogelijkheid is om tegemoet te komen aan het belang van het kind.

Instellingen of organisaties voelen zich niet altijd verantwoordelijk om te voorzien in wat het beste is voor het kind en verwijzen naar een andere organisatie of overheid. Bijvoorbeeld als een kind op school (medische) ondersteuning nodig heeft om onderwijs te volgen. De vraag is of de school dit moet regelen of de gemeente. Hierdoor ontstaat het risico dat een gezin van het kastje naar de muur wordt gestuurd. Speelt dit, dan beïnvloedt de verantwoordelijkheidsvraag het welzijn en de ontwikkeling van het kind. Merk je dit op, probeer het dan bespreekbaar te maken.

Kun je niet of nauwelijks handelen door beleid of belemmerende wet- en regelgeving? Meld dit bij de beleidsmakers en beslisers van de betrokken partij, zoals een gemeente, woningcorporatie of instelling. Je kunt ook bij de Kinderombudsman melding maken door een e-mail te sturen naar ombudswerk@kinderombudsman.nl.

Het besluit

Laat bij het nemen van een besluit het belang van het kind het zwaarst wegen. Worden alle zeven elementen bij het besluit zo goed mogelijk gewaarborgd? Vind je dit moeilijk? Bespreek met een collega of leidinggevende je twijfels en probeer samen tot een goed besluit te komen.

STAP 4

Bespreek het besluit met het kind

Vertel in eenvoudige taal aan het kind hoe en waarom je het besluit hebt genomen.

Zet het besluit op papier

Zet het besluit duidelijk en in eenvoudige taal op papier. Onderbouw de afweging die je hebt gemaakt. Onderbouw het besluit extra op punten waar het tegen het belang van het kind ingaat. Schrijf ook op wat het kind graag zou willen en waarom. Maak de onderbouwing niet te lang, bij voorkeur past het op één A4'tje.

Leg het besluit uit aan het kind

Vertel in eenvoudige taal wat je hebt besloten en waarom. Als het besluit afwijkt van de mening van het kind, leg dan uit waarom. Geef het kind de tijd en ruimte om vragen te stellen. Vind je het moeilijk om het gesprek te voeren? Vraag een collega of leidinggevende om hulp. Geef het kind het besluit op papier mee, zodat hij, zij of hen het later terug kan lezen.

TIP! Vertel waar en hoe het kind bezwaar kan maken

Is het kind het niet eens met een besluit? Leg uit of én hoe er iets tegen het besluit gedaan kan worden. Als het kind hierbij hulp nodig heeft, verwijs het kind dan door. Denk hierbij aan een kinder- en jongerenrechtswinkel of Jeugdstem.

Voorbeeld van een besluit volgens het stappenplan

Moeder vraagt urgentie aan voor een woning bij de gemeente. Zij woont met haar zoon Sem van 9 in een te klein appartement met één slaapkamer.

Sem heeft gezien dat zijn vader zijn moeder sloeg. Zijn moeder is heel verdrietig en gestrest en is daardoor haar baan verloren. Zijn moeder praat daar veel over met haar zus. Sem kan niet aan deze verhalen ontsnappen. Daarvoor is het huis te klein. Het gaat steeds slechter met hem op school. Door de stress wordt Sem boos en schopt zijn moeder. Hij staat voor hulp op een wachtlijst. Een eigen plek zou goed zijn voor hun onderlinge relatie.

STAP 1 Belang van Sem bij het verlenen van een urgentieverklaring

Een plek voor hemzelf waar hij tot rust kan komen (elementen huisvesting, gezondheid en identiteit). Hulp bij het verwerken van zijn ervaringen (elementen kwetsbaarheid en gezondheid). Een betere relatie met zijn moeder zodat hij thuis kan blijven wonen (element gezinsbehoud). Betere concentratie op school (element onderwijs). Sem wil graag een eigen kamer, dan kan hij zich terugtrekken (eigen belang kind en zijn kijk hierop).

STAP 2 Andere belangen

- Belang van moeder: privacy en het bieden van een gezonde omgeving aan Sem.
- Belang van gemeente: dakloosheid van inwoners voorkomen door alleen mensen zonder woning voorrang te geven. Inzetten op preventie om kosten (jeugdzorg) laag te houden.
- Belang van school: Sem ervaart minder stress zodat hij zich op school zo goed mogelijk kan ontwikkelen.
- Belang van andere woningzoekenden in schrijnende situaties: snel een woning krijgen.

STAP 3 Belangenafweging en besluit

Het belang van Sem staat in de belangenafweging voorop. Als er na de belangenafweging niet in het belang van Sem gehandeld kan worden, bijvoorbeeld vanwege het woningtekort, zoek je naar een andere oplossing die het welzijn en de ontwikkeling van Sem zoveel mogelijk beschermt.

STAP 4 Uitleg van het besluit

De gemeente moet niet alleen moeder, maar ook Sem uitleggen welk besluit is genomen en waarom. Ook moet de gemeente uitleggen wat Sem en zijn moeder kunnen doen als ze het niet eens zijn met het besluit.

Folder voor kinderen en jongeren en een snelle checklijst!

Voor kinderen en jongeren is ook een folder en checklijst beschikbaar. De folder 'Het beste besluit voor jou' helpt een kind of jongere bij de voorbereiding op het gesprek dat voorafgaat aan het besluit. De vragen voor kinderen en jongeren in de folder sluiten aan op de zeven ontwikkelingselementen uit deze folder voor professionals.

De checklijst 'Het beste besluit voor jou, een snelle check!' bestaat uit vragen waarmee kinderen en jongeren kunnen controleren of er bij het maken van een besluit goed rekening wordt gehouden met wat voor hen belangrijk is. Ook professionals kunnen de checklijst gebruiken.

Ter voorbereiding op het gesprek kan de folder aan het kind of de jongere worden meegegeven.

De folder en de checklijst zijn te raadplegen via de website van de Kinderombudsman, www.kinderombudsman.nl.

Stap voor stap naar het beste besluit

'In 4 stappen naar het beste besluit voor het kind, handreiking voor professionals' is voor professionals die besluiten nemen waar kinderen bij betrokken zijn. Mensen die bijvoorbeeld werken bij de politie, in het onderwijs, de zorg, de gemeente of een woningbouwcorporatie worden in de folder stap voor stap begeleid om te komen tot het beste besluit voor het kind.

Het stappenplan en de praktische tips en adviezen zijn gebaseerd op het Kinderrechtenverdrag en de uitleg van het Kinderrechtencomité van de Verenigde Naties (VN).

Kinderombudsman

Postbus 93122
2509 AC Den Haag

0800 876 54 32
maandag t/m vrijdag
van 12.00 tot 17.00 uur

ombudswerk@kinderombudsman.nl
www.kinderombudsman.nl

© Kinderombudsman
Den Haag 2023